

I. GERNAA fot.

Hvidklirer. Utterslev Mose 24. 8. 1939.

Supplerende Meddelelser om Fuglelivet i Utterslev Mose ved København.

Af I. GERNAA.

Da jeg i 1936 fremkom med min Beskrivelse af de i Utterslev Mose ved København trufne Fuglearter (se D. O. F. T., Side 23), forudsaa jeg, at der meget vel kunde forekomme andre Fuglearter, end de i Beskrivelsen nævnte. Dels strakte Undersøgelsen sig over det forholdsvis korte Tidsrum 1932—1935, og dels er Betingelserne for Fuglelivet i Mosen saa forskelligartede, at de, især i Træktiden, tilfredsstillende en Mængde Fuglearters Krav til Opholdsted. Der er da ogsaa siden 1935 truffet adskillige Fuglearter, som er nye for Mosen. Den paa-tænkte store Omdannelse af Mosen er nu saa vidt fremskreden,

at Mosen fuldstændigt har forandret sig i landskabelig Henseende; derfor har jeg nu fundet Tidspunktet for passende til at fremkomme med en supplerende Beskrivelse af Mosens Fugleliv, som det har udfoldet sig gennem Aartier. De nye Forhold vil sikkert forandre Fuglelivet, men om disse Forandringer bliver gunstige for Fuglelivet, vil Fremtiden vise.

Fra d'Hrr. E. HESTBECH, J. GUILDAL og B. PALM har jeg haft den Glæde at modtage en Del Optegnelser, der væsentligt stammer fra de senere Aar og behandler Fuglearter, som ikke tidligere er truffet i Mosen. Medens de store Arbejder med Mosens Omdannelse til Naturpark har staaet paa, har Fuglene levet i ublide Kaar. Mosens østlige Del, der tidligere var en stor Rørskov med enkelte Smaasumpe og Partier med aabent Vand hist og her, er nu udgravet, saa den bestaar af store Partier aabent Vand med spredte Smaaøer; den vestlige Del er endnu uberørt, og saaledes er vist i store Træk Planen over Mosens fremtidige Udseende. Disse store Forandringer har haft sin Indvirkning paa Fuglelivet saavel i heldig som uheldig Retning. Graagæssenes Yngleplads, der var beliggende i Mosens østlige Del, blev bortgravet, hvilket medførte, at Gæssene nu saas i Mosens vestlige Del og begyndte at yngle her. Andefuglene var vel dem, der led stærkest under disse Forandringer. Svømmeænderne klarede sig tilsyneladende bedst. Dykænderne gik tilbage i Yngleantal, det var kun faa Kuld Ællinger man saa i 1937—38. Lappedykkkerne forekom i næsten det vante Antal Par. Af Vandhøns yngler der stadig mange Blishøns og Rørhøns, hvorimod Vandrikse forekommer sparsomt, og Plettet Rørvagtel har ikke vist sig i de senere Aar; dog er den atter iagttaget i Foraaret 1939. De store Uddybningsarbejder i Mosens østlige Del medførte en ualmindelig lav Vandstand i den vestlige Del. Betingelserne for Vadefuglelivet blev derfor ualmindeligt gode, og i de senere Aar har man kunnet iagttage et rigt Vadefugleliv paa de halvtørre Dyndbanker; der blev da ogsaa tilført Mosen adskillige nye Vadefuglearter, f. Eks. Lille Præstekrave, der tidligere kun var iagttaget faatalligt paa Træk, blev nu mere hyppig i sin Forekomst, og Forholdene taler for, at den har ynglet i Sommeren 1938. Af Ternearter er Sortterne truffet, omend faatalligt, hvert Aar i Træktiden. En Dværgterne blev set udfor

Brønshøj 24. August 1939 og 2 Havterner i Kirkemosen 16. Maj 1939. Rovfugle forekommer stadig paa Træk. Arter, som Forholdene ikke tidligere har tilladt at bestemme, er nu truffet med Sikkerhed, og flere nye Arter er tilkommet. Smaaafuglene synes ikke at forekomme slet saa talrigt som tidligere, i hvert Fald ikke paa Trækket. De mange halvtørre, ukrudtrige Steder, der fandtes flere Steder i Mosen og var yndede Tilholdsteder for Smaasangere, er bortgravede. Kærsangeren er dog iagttaget i tiltagende Yngleantal. I Sommeren 1938 iagttog jeg 3 syngende Kærsangere i Partiet midt ud for Brønshøj, og 2 Par iagttoges i Nærheden af Fæstningsværkets Udmunding i Mosen.

Af ovenstaaende fremgaar det, at særligt Ynglefuglenes Antal er i Tilbagegang. Det maa derfor haabes, at Tilendebringelse af Mosens Omlægning atter maa ophjælpe disse, saaledes at Fredningen af denne interessante Fuglelokalitet maa blive til Glæde for Eftertiden. Med efterfølgende Suppleringsliste over de i Mosen trufne Fuglearter, er disses Antal bragt op til 136.

Spidsand, *Anas acuta*. Set flere Gange i Efteraarene 1936—38.

Gravand, *Tadorna tadorna*. 3 juv. fløj lavt over Mosen 20. September 1937.

Stor Skallesluger, *Mergus merganser*. 2 Individer opholdt sig paa Bredden mellem "Søgaard" og Fæstningsværket 28. Marts 1937.

Sædgaas, *Anser fabalis*. Store Flokke trak over Mosen 18. Marts 1937.

Dværggaas, *Anser erythropus*. Saas 13. Oktober 1938. Den gik sammen med Graaaender og græssede (Konservator H. MADSEN).

Strandhjejle, *Squatarola squatarola*. En ung Fugl saas 1. Oktober 1938 meddeler Hr. CHR. KRÜGER.

Hjejle, *Charadrius apricarius*. 26. September 1938 kom 3 unge Hjejler flyvende og satte sig paa Dyndbankerne udfor Brønshøj.

Storspove, *Numenius arquata*. 29. August 1934 og 11. August 1938 blev der iagttaget en enlig Fugl flyvende over Mosen.

Lille Kobbersneppe, *Limosa lapponica*. 1 saas 19. August 1938.

Islandsk Ryle, *Calidris canutus*. 10. August 1938 saas 2 sammen.

Krumnæbbet Ryle, *Calidris testacea*. I Dagene omkring 1. Oktober 1937 iagttoges 2 af denne Art. 16. Oktober 1938 saas 1 sammen med Alm. Ryle.

Brednæbbet Ryle, *Limicola falcinellus*. Saas 30. September 1937 paa en lille Dyndbanke udfor Brønshøj. Den færdedes sammen med en lille Flok Vadere, der bestod af 6 andre Vade-fuglearter.

Dværgfalk, *Falco columbarius aesalon*. I Mosens vestlige Del og over de dér tilstødende Marker ses den jævnlgt. Saaledes iagttaget 18. Marts 1934 og 5. September 1936.

Lærkefalk, *Falco subbuteo*. Ses ofte i Træktiden. Iagttaget 17. August 1936, 2 Stkr., 9. September 1936, 1 Stk., 18. August 1937, 2 Stkr.

Vandrefalk, *Falco peregrinus*. 2. November 1937 saas 1 over Mosen.

Rørhøg, *Circus aeruginosus*. Set 14. August 1934(?).

Blaa Kærhøg, *Circus cyaneus*. Ses saa godt som hvert Efteraar i Mosen, fortrinsvis i den vestlige Del. En enkelt Gang ogsaa iagttaget 26. Februar 1938.

Fiskeørn, *Pandion haliaëtus*. En enlig Fugl trak over Mosen 19. April 1938.

Natugle, *Strix aluco*. Truffet flere Gange i Mosens vestlige Del. 14. August 1934 saas 1 ved "Søgaard" og 22. August saas 1 paa en af Holmene i Mosens vestlige Del.

Mosehornugle, *Asio flammeus*. Et Individ iagttoges 5. November 1933 ved 16 Tiden, altsaa før Solnedgang, over Rørskovene i Mosens sydvestlige Del. Den var paa Vingerne flere Gange og afsøgte Rørskovene i den karakteristiske lave, slingrende Flugt. 2. Marts 1938 blev 1 jaget op i Nærheden af Fæstningsterrainet.

Natravn, *Caprimulgus europaeus*. Ses regelmæssigt i Træktiden. Den er oftest set i Eftersommeren ved Brønshøj, en enkelt Gang i Forsommeren ud for Bispebjerg Kirkegaard. Følgende Data noteret: 9. Juni 1932, 29. August 1934, 5. September 1934, 17. August 1936, hver Gang 1 Individ.

Isfugl, *Alcedo atthis ispida*. 19. August 1938 saas en ved Fæstningsgravens Udløb i Mosen.

Stor Flagspætte, *Dryobates major*. Set 14. Februar 1937 og 21. August 1938.

Silkehale, *Bombycilla garrulus*. En Flok paa en halv Snæs Stkr. saas i Mosens østlige Del 5. Marts 1933. En Flok paa 40 Stkr. saas 27. Februar 1937. En større Invasion af Silkehaler fandt Sted i November—December 1937, især var den talrig i Fæstningsværkets Tjørne.

Halemejse, *Aegithalos caudatus*. 18. Juli 1937 saas en lille Fugl med en lang Hale smutte om i Mosens sydligste Del, det viste sig at være en Halemejse.

Munk, *Sylvia atricapilla*. Iagttaget i Sommeren 1938 ved Fæstningsterrainet samt 17. September 1939 i en Have ved Brønshøj.

Skovpiber, *Anthus trivialis*. Nogle Stkr. iagttaget i sidste Halvdel af September 1937 og 1938.

Blaahals, *Luscinia svecica*. 10. September 1932 saas en ♂ ved Bredden af Mosen udfor Bispebjerg Kirkegaards Planteskole. Et Individ saas ved "Pilesvinget" 9. September 1936. De mange ukrudtsrige, fugtige Partier, der findes i Mosen, maa betragtes som ideelle for denne Arts Krav til Opholdsted. Der er da ogsaa flere Gange iagttaget Smaafulge, der opførte sig som denne Art, men desværre har Forholdene ikke tilladt sikker Bestemmelse.

Broget Fluesnapper, *Ficedula hypoleuca*. 27. August 1938 saas 1 Stk. i Fæstningsværkets Budskadser.

Grønsisken, *Carduelis spinus*. 18. Marts 1934 opholdt et Par sig i en lille Trægruppe ved Utterslev. I Oktober-November 1937 og 1938 er den ligeledes iagttaget dels enkeltvis og dels flere sammen. Det kan her anføres, at Grønsiskenen har ynglet i Mosens umiddelbare Nærhed. I 1933 meddeler G. ASMUND om Fundet af en Rede i Tjørn paa Husum Fæstningsterrain (D. O. F. T. 1934, p. 141).

Bjergirisk, *Carduelis flavirostris*. Fra November 1937 til Februar 1938 saas den ofte i Flokke paa indtil 50 Stkr. i Mosens umiddelbare Nærhed.

Dompap, *Pyrrhula pyrrhula*. Et Stk. 9. Januar 1938 og et Par 26. Februar 1938. 12. Marts 1938 iagttoges 2 syngende ♀♀ ved Emdrup i Træer langs Mosens Bred.

Snespurv, *Plectrophenax nivalis*. 3 i Flok 14. Novbr. 1938.

Sluttelig kan anføres følgende ældre Angivelser af Fugleforekomster i Utterslev Mose og dens umiddelbare Nærhed. Disse Arter er dog ikke gentruffet senere.

Hvidvinget Terne, *Chlidonias leucoptera*, set over Mosen 16. Juni 1875 (TÅNING: D. O. F. T. XV, p. 54).

Dværghøjre, *Ixobrychus minutus*, truffet 3. August 1863 og 1. August 1864 (KJÆRBØLLING: "Skandinaviens Fugle" 1875—77, p. 483).

Sort Stork, *Ciconia nigra*, truffet 1871 (COLLIN: 2' Suppl. til "Skand. Fugle", 1888, p. 82).

Hvæpsevaage, *Pernis apivorus*, skudt ved "Søborggaard" pr. København 11. September 1894 (COLLIN: 3' Suppl. til "Skand. Fugle", 1895, p. 9).

Sort Glente, *Milvus migrans*, iagttaget 12. Maj 1895 (COLLIN: 3' Suppl. til "Skand. Fugle", 1895, p. 6).

Dværghornugle, *Otus scops*, fandtes død i Brønshøj 3. Januar 1917 (HØRRING: Fyrfugle 1916. Vid. Medd. D. Nat. Foren. Bd. 69, p. 151).

Slørugle, *Tyto alba guttata*, skudt ved "Søborggaard" pr. København 18. December 1893 (COLLIN: 3' Suppl. til "Skand. Fugle", 1895, p. 22).

Vendehals, *Iynx torquilla*, skudt 18. April 1884 i Mosens umiddelbare Nærhed (COLLIN: 2' Suppl. til "Skand. Fugle", 1888, p. 42).

Stor Tørnskade, *Lanius excubitor*. 3 Individier set sammen i November (Aar?) (HEILMANN og MANNICHE: Danmarks Fugleliv III, 1930, p. 40). O. HANSEN meddeler, at en ♀ blev set ved Mosens nordvestlige Bred 26. Februar 1938.

Bjerglærke, *Eremophila alpestris flava*. En Flok paa 14 i Mosens umiddelbare Nærhed 24. December 1874 (COLLIN: 2' Suppl. til "Skand. Fugle", 1888, p. 67).

Rosenstær, *Pastor roseus*, truffet i Brønshøj 22. November 1866 (KJÆRBØLLING: "Skand. Fugle", 1875—77, p. 150).

Hortulan, *Emberiza hortulana*, skudt i April 1881 i Mosens Nærhed (COLLIN: 2' Suppl. til "Skand. Fugle", 1888, p. 68).